

Mer skoltid i låg ålder gynnar barn hela livet

Svenska Dagbladet den 15 juni 2020

Närmare en miljon grundskoleelever har sommarlov nu. Men alla kan inte slappna av och njuta. Nära var sjätte elev som gick ut nian år 2019 saknade behörighet till gymnasiet. Det är djupt problematiskt. Nästan alla yrken kräver numera gymnasieexamen. Svensk skola präglas dessutom av stora skillnader mellan elever och ett växande kunskapsgap mellan till exempel inrikes och utrikes födda elever.

Under tisdagen presenterar vi en ny SNS-rapport om betydelsen av mer undervisningstid. Den visar att längre terminer i grundskolan ger märkbart positiva effekter på inkomster och pensioner. Det har stor betydelse när insatserna sätts in: ju tidigare, desto större effekt. Ökad undervisningstid för yngre elever kan därför vara ett verktyg för att skapa mer jämlika förutsättningar att lyckas i skolan.

Svensk skola har flera omfattande problem. Pisa-undersökningarna de senaste decennierna pekar på att grundläggande kunskaper stagnerat och ibland försämrats jämfört med tidigare perioder. Elevernas socioekonomiska bakgrund har dessutom fått ökad betydelse för hur väl de lyckas i skolan. Forskningen visar att socioekonomiska skillnader i kognitiva och icke-kognitiva färdigheter uppstår tidigt i livet och att det är svårt att förändra senare. Under förskolan och på lågstadiet har vi dock möjlighet att skapa likartade förutsättningar för alla att lyckas.

Betydelsen av mer undervisningstid har aktualiserats i flera länder på senare år. I Danmark kortades sommarlovet med en vecka för gymnasiestudenter år 2011 och flera delstater i USA har ökat antalet skoldagar per år i grundskolan. I Sverige utreds ett tionde obligatoriskt grundskoleår genom att ersätta den obligatoriska förskoleklassen med årskurs 1 för 6-åringar. En annan diskussion rör undervisning på loven. Så sent som i mars gav regeringen direktiv till en utredning om lovskola för att göra fler elever behöriga till gymnasiet. I dag är kommuner skyldiga att erbjuda lovskola till elever med svaga skolresultat från årskurs 8.

Trots stort intresse från politiker och andra beslutsfattare har kunskaperna om de långsiktiga effekterna av ökad undervisningstid hittills varit begränsade. Framför allt har det saknats jämförande studier som ställer en förlängning av läsåret mot alternativa åtgärder som kräver ungefär motsvarande resurser.

I rapporten presenterar vi de långsiktiga arbetsmarknadseffekterna av två svenska skolreformer på 1930- och 1940-talen. Den ena förlängde den obligatoriska skolans terminer och ökade på så sätt undervisningstiden motsvarande ett extra skolår. Den andra reformen förlängde den obligatoriska skolan med ett år i slutet, när eleverna var i 13-årsåldern. Båda reformerna hade som uttalat mål att förbättra skolresultaten och öka likvärdigheten. De genomfördes utifrån tydliga statliga direktiv som efterföljdes av kommunerna. Med hjälp av ett unikt historiskt datamaterial har vi analyserat reformernas effekter.

Vår studie visar på ett direkt samband mellan mer undervisningstid i skolan och förbättrade utfall på arbetsmarknaden, samt att det är avgörande vid vilken ålder undervisningstiden utökas. Det gav betydligt större effekter att förlänga terminstiden redan från lågstadiet än att utöka

undervisningstiden i samma omfattning genom ett extra skolår vid 13 års ålder. De elever vars läsår förlängdes hade bättre chans att arbeta i kvalificerade jobb och höjde därför sina inkomster avsevärt. De positiva effekterna kan härledas till terminsförlängningar under de första fyra skolåren. Resultaten är i linje med annan forskning om betydelsen av insatser för yngre barn.

De reformer vi studerar genomfördes då det svenska skolsystemet skilde sig markant från dagens men våra resultat har likväl stor relevans i dag. Vi är tillbaka i en situation där valet av skola kan ha avgörande betydelse för en elevs framtid. Vår studie belyser den enorma betydelsen av att satsa på ordentliga baskunskaper för alla i ett sådant differentierat system. Utvecklingen på arbetsmarknaden de senaste decennierna har förstärkt detta.

Barn gynnas alltså hela livet av några veckor mer per år i grundskolan. Vi presenterar även belegg för att det är bättre grundläggande färdigheter, som skrivfärdighet och matematikkunskaper, som driver resultaten. Detta leder till tre viktiga policy slutsatser.

Satsa på fler undervisningstimmar tidigt. Exempelvis bör lovskola som nu utreds införas så långt ned i åldrarna som möjligt. I dag erbjuds lovskola i regel först på högstadiet. Det är en ineffektiv strategi att försöka kompensera svaga skolresultat med insatser senare.

Satsa på tidiga snarare än sena insatser. I den politiska debatten fokuserar man alltför ofta på insatser högre upp i åldrarna. 2017 föreslog exempelvis Socialdemokraterna att gymnasieskolan ska vara obligatorisk. Men insatserna måste komma längre ner i åldrarna. Det är bättre med utökad skolplikt i tidiga år än förlängd skolplikt för 16-åringar.

Öka den nationella styrningen. Skolan präglas av oklar ansvarsfördelning mellan stat och kommun. Ett exempel är dagens förskoleklass där staten slår fast en miniminivå, men undervisningstid mellan kommunerna varierar stort. Exempelvis har Staffanstorps kommun lagstadgade miniminivån på 15 timmar i veckan medan grannkommunen Lund har dubbelt så mycket undervisningstid. Mot bakgrund av utvecklingen med allt större skillnader mellan såväl skolor som elevgrupper är det viktigare än någonsin att staten garanterar likvärdiga förutsättningar, i synnerhet under de första skolåren.

Från politiskt håll krävs tydligare ställningstaganden kring hur vi ska förbättra elevers färdigheter och öka likvärdigheten i skolan. Fler undervisningstimmar, särskilt för våra yngre elever, bör vara en högt prioriterad fråga.

Martin Fischer

Martin Karlsson

Therese Nilsson